

Azon túl ott a tág világ

A vidéki értelmiség anatómiája

A kakas peckesen hága fel szemétdombjára, s széttekintve udvarnyi birodalmán, büszkén kukorékol: „Hatalmam véghetetlen, úr vagyok a szemétdombon, s az egész udvar felett!” Am egy arra cikázó fecske megszólalt: „Ostoba! Nem veszed-e észre, hogy birodalmad csak a kerítésig terjed, s azon túl ott a tág világ, melynek te mit sem számítasz?”

Fenti tanulságos állatmese-példabeszéd Fáy András-tól való. Ahol azonban idéztetik, ott az egyik legmagab� társadalmi gond illusztrációjaként szolgál. Bánlaky Pál és Varga Csaba könyve, az *Azon túl ott a tág világ* a vidékiségi tüneteit vizsgálja, elsősorban a kisvárosi értelmiség helyzetén keresztül. A viszonyítási alap beszűküléséről, a helyi hierarchia abszolutizálásáról, a helyi értékrendhez igazodó életformáról olvashatunk. Arról, hogy milyen torzulásokat okoznak e jellemzők egyébként egészséges személyiségek egész sorában. Döbbene-

tes (egyben nagyon is ismerős) példák, fiatal, többnyire első munkahelyükre kerülő értelmiségiekéről, akik a hely atmoszférájának, kakasvilágának következményeként vagy cinikussá, vagy gyávává, esetleg sajátosan magyar „belső emigránssá”, de legjobb esetben is konfliktusok sorával küszködő, elbizonytalanodott embereké válnak.

Bánlaky Pál tanulmánya, A vidékiségi tünetei kitűnő, világos okfejtéssel, tiszta logikával és könyörtelen objektivitással tárja fel a mai Magyarország vidéki értelmiségének, vagy legalábbis jelentős rétegeinek anatómiáját. „Ismerni vélem, mert megírtam hatásait én is, félek tőle, és nagyon utálok, ezért írtam meg mindazt, amit tudok — sejtek — róla.” Így indokolja-fejezi be tanulmányát a szerző, minden további kommentárt és konklúziót az olvasóra bízva (Magvető, 1979)

D. L.

Móra-kötetek

Móra Ferenc születésének 100. évfordulója alkalmából a Szépirodalmi Könyvkiadó „Móra Ferenc művei” címmel életműsorozatot indított. Az első kötet, „Az aranykoporsó” a legolvasottabb magyar regények egyike, a napokban már az olvasókhöz jutott. Még az idén megjelenik a Daru utcától a Móra Ferenc utcáig címmel a másik kötet, amely tulajdonképpen önéletrajz, a kiskunfélegyházi foltozó szűcs fiának „karriertörténetét” íróvá válásáról, ars poeticájáról.

Méltóképp emlékezik nevéről a Móra Ferenc ifjúsági kiadó is. A nemzetközi gyermekévet összekapcsolva az irodalmi évfordulóval, számos új kiadással kedveskedik a gyerekeknek. Az ismert, immár klasszikus meséket tartalmazza „A kék menyecske zsiráfok” és „A nagyhatalmú sündisznócska” című két, színesen illusztrált könyv. Díszes kiadásban is napvilágot lát a legnépszerűbb és egyik legismertebb Móra-mű, a „Kisvárosi kisködmön”. Második kiadásban adják közre Takács Tibor „Móra igazgató úr” című kötetét. Ennek szerzője Móra bizalmas emberét, Kortmány Jánost szövegezte meg, akinek elbeszélései alapján, a követlen élmények felidézésével állítja az olvasó elé Mórát, az embert, az író, a régészt és a múzeumigazgatót.

Panel-pincsi

Alig múlik el tanácstagi beszámoló, lakógyűlés anélkül, hogy a környezet ne kerülne szóba. A jelenlevők ezen elsősorban az utcát, a teret és a lépcsőházat értik. Elégedetlenek a renddel és a tisztasággal. Nem egy felszólalásból úgy tűnik, lehetetlen élni, dolgozni és pihenni ott, ahol rengeteg az eldobott cigarettavég, letaposkák a füvet, s a játszóteret egyesek dühöngőnek használják.

Nemrég a tarjáni tanácskozási központban egy fiatalasszony felháborodott. Türelmetlen — mondta —, hogy a környékbeli kutyatuladonokok ugyanazon a téren sétáltatják kutyáikat, ahol az óvodások is játszanak. Azt is említette, hogy ő kedveli az állatokat, különösen a kutyákat. Mégsem tartana még egy palotapincsit sem a panellakásban, hiszen a négy lábú kedvencnek is lehetőséget kell adni a szaladgálásra, az ugrabugrálásra.

Természetesen ki-ki saját maga dönti el, hogy tart-e lakásban vagy sem, csak a sétáltatás helyét szabja meg a rendelet. Tárjában a gáton és környékén futkározhatnak kedvükre a poráz nélküli ebek.

De hagyjuk a kutyákat. Más példa is akad arra, milyen sokféle igényt próbál kielégíteni a közterület, a tágabb környezet egy darabja. Az autótulajdonosok például amellet törnek lándzsát, hogy alakítsanak ki minél több parkolóhelyet. Mások pázsitot szeretnének ugyanoda. Vannak, akik szeretik a tisztaságot,

s rosszálló pillantást vetnek az utcán szemetelőkre. Némelyek viszont úgy vélik, hogy törődjenek csak a közterületekkel.

Mégis egyoldalú lenne a városi ember környezeteként csupán a közterület kiáltani. Ezt érzékelteti az idén májusban megrendezett üzemegészségügyi hónap is. A Vöröskereszt városi szervezete versenyt hirdetett 36 szegedi üzem vöröskeresztes vezetőinek és aktivistáinak a tisztább, egészségesebb környezet megteremtéséért és megőrzéséért. A vetélkedőn részt vevő szocialista brigádok ablakot tisztítottak, függönyt mostak. Kicsinosították a gyári óvodákat is. Segítettek kimeszselni és kifesteni a mosdókat, fürdőket s a mellékhelyiségeket. A cipőgyáriak még a nagytakarításba is becsigittak, amikor nem akadt más vállalkozó. A dolgozók munkájának megővése érdekében pedig több üzem indított egész éves tisztasági versenyt.

Mi köze mindennek a környezet védelméhez? A természetes környezet megővése is sok. Ahol nagyobb a rend és a tisztaság és kulturáltabb a munkahelyi környezet, feltehetően kevesebbet szemetelnek, akik mindezt munkájukkal létrehozták. Kevesebb műanyag hulladék és szennyező anyag kerül a földre, vízbe és a levegőbe. S a munkahely szempontjából is követendő ezek a törekvések.

Figyelemre méltó, hogy a tíz órát Szegedért mozgalom keretében nemcsak az üzemen kívüli területet gondoz-

ták. A Fodrász Vállalat például felhívta dolgozóit, hogy tartás tisztán az üzletteliségeket. Az ÉLÍKER versenyt hirdetett a tiszta üzlet — rendes környezet címmel. A kéziszerszámgár vöröskeresztesei pedig elérték azt, hogy a dolgozók hetenként frissen mosott munkaruhát hordjanak.

Sajnos, még egyáltalán nem gyakori, hogy a munkahely lenne a rend és a tisztaság mintaképe. Annak ellenére, hogy azt tartják, aki igényes környezetet, többnyire igényes a munkájára is. Rendhagyó példaként fel lehetne hozni a szórakozott ügyintéző íróasztalán tornyosuló papírokat, amelyeket ha egyetlen egyszer is megbolygat a takarító gazdájuk úgy véli, hogy semmit sem talál a helyén. De azt már aligha szükséges bizonygatni, hogy mennyivel jobb véleményű alkot a vásárló arról az üzletről, ahol rendszeresen szárazra törlik a tejeszacskókat és a tiszta pult mögött makulátlan fehér köpenyt viselnek az elárúsfók. Egy olyan gyárban vagy üzemben, ahol az ottani dolgozók kívül más nemigen fordul meg, jóval „szerényebbek a lehetőségek” a rend és a tisztaság megtartására. Pedig a termelőmunka eredményessége ott is megkívánja. S nemcsak az üzletben, más munkahelyen, otthon, sőt mindenütt fontos a tiszta, kulturált és egészséges emberi környezet. Ilyet teremtsünk magunknak!

Jámor Ernő

Bemutatjuk az új Btk.-t

2. A mellékbüntetések közül, kiemelem — bizonyos fokú új rendelkezései miatt — a járművezetéstől eltiltást. — Btk. 58. §. — Eszerint el lehet tiltani azt a járművezetőt, aki ennek szabályait megszegve követi el a bűncselekményt; vagy azt aki az elkövetéshez járművet használ. Az új szabályozás egyrészt a lehet kifejezéssel — az addigi kell kifejezés helyett — érvényre juttatja azt a követelményt, hogy a bíróságok valamennyi körülmény gondos mérlegelése után döntsenek e jelentős joghátrányt jelentő kérdésben: másrészt viszont — a megelőzés célját is szolgálva — ilyen súlyos joghátrány kiállításba helyezésével fenyegeti azt is, aki a bűncselekmény elkövetéséhez gépjárművet használ. Ezen törvényi rendelkezés beiktatását indokolta útszében az a tény, hogy az utóbbi időben megnőtt a mozgó bűnözők száma és a vagyon elleni bűncselekmények elkövetésénél sok esetben gépjárművet vesznek igénybe. A törvény felemelte a határozott ideig tartó eltiltás időtartamát, mert azt 1 évben állapított meg. Bevezette a végleges hatályú eltiltást is azzal szemben, aki a járművezetésre alkalmatlan. — 59. § (1) bekezdés — Ezen a közúti közlekedésre való alkalmatlanságot kell érteni.

A mellékbüntetésekkel kapcsolatban jelentős változás, hogy a foglalkozástól, járművezetéstől eltiltást, kitiltást, kiutasítást, vagyonelkobzást kivételesen — Btk. 38. § (3) bek. — főbüntetés helyett önálló büntetésként is alkalmazhatja a bíróság. — Btk. 38. § — ha a bűncselekmény büntetési tétele két évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb és a büntetés célja így is elérhető. Így előfordulhat, hogy a bíróság pl.: vagyon elleni cselekménynél úgy ítéli meg a helyzetet, hogy vagyonelkobzás büntetést szab ki, mert ez is alkalmas olyan „joghátrány” okozására, amely a büntetési célokat megfelelően szolgálja.

A büntetés végrehajtási fokozatok rendszerében is vál-

tozást hoz az új Btk., mert az eddigi négy fokozat helyett három fokozatban rendel végrehajtani a szabadságvesztés büntetést; fegyházbán, börtönben és fogházban.

Igen jelentős változás az a törvényi rendezés is, hogy a büntetések mellett az eddigi szűk körrel szemben kibővítette az intézkedések rendszerét. Ezek: a felmentésre is alkalmazható próbára bocsátás — Btk. 72. § —; az alkoholisták kényszergyógyításának új formája — Btk. 75. § —; a szigorított őrizet — Btk. 78. § —; a pártfogói felügyelet — Btk. 82. § —. Ezen intézkedések közül egyesek önállóan, továbbá önállóan és főbüntetés mellett, illetőleg intézkedések vagy büntetések mellett is alkalmazhatók. Néhány intézkedést a közérthetőség céljából indokolt kiemelni.

A próbára bocsátást akkor lehet alkalmazni felnőttkorúval szemben, ha a törvény 2 évvel nem súlyosabb büntetéssel fenyegeti az elkövetett bűncselekményt és az elkövető nem visszaeső. Alkalmazásának lehetőségénél fenn kell állnia annak, hogy ilyen intézkedéssel is elérhető legyen az általános és egyéni büntetési cél. A bíróság lényegében ilyen büntetésnél a végleges döntést későbbre halasztja. A próbaidő tartama 1 évtől 3 évig terjedhet.

Az alkoholisták kényszergyógyításával kapcsolatosan is új vonásokat tartalmaz a törvény — Btk. 75. és 76. § — abban az esetben, ha a bíróság megállapítja, hogy a bűncselekmény elkövetése az alkoholisták életmódjával van összefüggésben és 6 hónapot meghaladó szabadságvesztés büntetést szab ki, akkor emellett az elkövetőt kényszergyógyításra kötelezi, amit a szabadságvesztés ideje alatt kell végrehajtani. Abban az esetben viszont, amikor a bíróság megítélése szerint nincs szükség ilyen tartamú szabadságvesztés kiadására, akkor önálló intézkedésként munkaterápiás intézeti kezelésre kötelezheti az elkövetőt.

A szigorított őrizet — Btk. 78. § — mint intézke-

dést, csak meghatározott feltételek fennállása mellett, és végrehajtandó szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett alkalmazható. Szükséges megemlíteni, hogy csak kiemelten veszélyes cselekmények, és elkövetők esetében indokolt ezen intézkedéssel élni.

A törvény V. fejezete a büntetés kiszabásával foglalkozik, melynek keretében megemlíti, hogy a büntetést úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekményhez, és az elkövető társadalmi veszélyességéhez, a bűnösség fokához és egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. — Btk. 83. §. — Szükségesnek tartom megemlíteni, azt a törvényi szabályozást is, — VI. fejezetből — amit a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítés körében állapít meg. — Btk. 102. § (1) bek. —

A szabályozás újszerűsége, hogy a mentesítés csupán az előlethez fűződő államigazgatási — jogi munkajogi következményekre terjed ki, azonban nem érinti azokat a hátrányos jogkövetkezményeket, amelyeket az újabb bűncselekmény miatt felelősségre vonás esetén a Btk. az eltéréshez fűz.

Szükséges megemlíteni, hogy a jelenlegi szabályozással ellentétben az új törvény a javító-nevelő munkára, valamint a gondatlan bűncselekmény miatt kiszabott végrehajtásban próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt esetben nincs azonnali, a jogerőre emelkedéssel egybeeső törvényi mentesítés. Az általános rész IX. fejezete értelmező rendelkezéseket tartalmaz, melyek közül feltétlenül kiemelést érdemel a visszaesés kérdésének újszerű és minden tekintetben szigorúbb szabályozása. A Btk. a büntetőeljárásban ismételt felidézésre vont elkövetők különböző csoportjait alakítja ki. Így visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső. A visszaesés fennállása az elkövetőre minden tekintetben súlyosabb jogkövetkezményeket ró.

dr. Jármai Tibor

(Folytatjuk.)

Diákok — járőrben

A rendőrség társadalmi kapcsolatai

A Gutenberg utcai közgazdasági szakközépiskola fiataljai és tanárai — akár csak más iskolák diákjai és pedagógusai — a közelmúltban tartották az évről ünnepséget. Ez az összejövetel azonban némiképp különbözött más oktatási intézmények évről ünnepségétől. A közgazdasági szakközépiskolások ünnepségén „házon kívüliek” is részt vettek. Nem protokolláris vendégek, hivatalos meghívottak voltak ők, hanem a Szeged városi-járás Rendőrkapitányság KISZ-bizottságának képviselői, akik kevesebb ünnepélyes alkalommal, tanév közben is rendszeresen találkoznak az iskolai diákaikkal, pedagógusaikkal.

Eredményeket hozó munkakapcsolat, mondhatni, immár barátság az övék. Ezt a kapcsolatot jelképezte az emléklapok, illetve oklevél, melyet az évről adtak át a rendőrség KISZ-esei az iskolai diákjaiknak. Az előzményeket kutatva jó két esztendővel kell visszapergetnünk az időt, azokig a napokig, amikor a rendőrségi és az iskolai KISZ-bizottság együttműködési megállapodást kötött. S mivel az együttműködés kétoldalú kapcsolatot feltételez, lássuk hát, a mindennapokra áttűntve, mit tartalmaz, mit jelent a megállapodás. Tehát: a rendőrségi KISZ-bizottság tagjai — tevékenységüket a kapitányság vezetői is támogatják — rendszeresen ellátogatnak az iskolába. Helyesebben fogalmazva: iskolákba, hiszen a KISZ-bizottságnak más oktatási intézményekkel, például a Bebrits Lajos Vasútforgalmi Szakközépiskolával, a 600-as számú Ipari Szakmunkásképző Intézzel, s több szegedi általános iskolával hasonló kapcsolata van. A KISZ-esek célja, hogy megismertessék munkájukat, a közművelődés érdekében folytatott tevékenységükkel a diákokat, munká-

A plakett az együttműködés jelképezi

juk társadalmi kapcsolatát szeretnék ezzel elérni, s tegyük rögtön hozzá, egyeztetjük máris eredményeket hozott. Mennyiben? A jelentősebb városi ünnepségeken a tanulók a rendőrök mellett dolgoznak a rendezvények biztosításán. Az ifjúgardisták évente több alkalommal a rendőrséggel teljesítenek szolgálatot; az efféle „gya-

korlatok” minden szónál többet mondanak számukra a rendőrségi munka nehézségeiről, felelősségéről. A kapitányság KISZ-esei cselgáncsbemutatókat, különböző témákban, például a közlekedés, a vízi rendszert tudni-valóiról előadásokat tartanak az iskolákban. A kisebbek, az általános iskolások részére játékos KRESZ-vetélkedőket szerveznek, hozzájárulva így módon a közlekedés biztonságáért folytatott munka sikeréhez.

Kapcsolatot tart a rendőrségi KISZ-bizottság több szociális otthonnal is. Rendszeresen ellátogatnak például az Acél utcai otthon lakóihoz; anyák napján, nők napján virággal, ajándékkal, musorral kedveskednek az idős asszonyoknak. Az otthonok környezetének csinosítására társadalmi munkát szerveznek. Ezúttal az sem baj, hogy a kapcsolat bizonyos értelemben egyoldalú: a figyelemességért, a társadalmi munkában eltöltött órákért az idős emberek halálja, s öröme szolgát viszonzásul.

L. Zs.

Készül a tolmácsok csapata

Az olimpia nem csupán a világ legjobb sportolójának versengése az éremért, hanem a különböző országokból érkező sok ezer vendég nagy találkozója is. Ezért a moszkvai nyári játékok szervezőinek egyik legfontosabb feladata, hogy tolmácsokról gondoskodjanak.

Az olimpiai játékokon 10,5 ezer tolmács áll majd a vendégek rendelkezésére. Többsegük egyetemista, egyetemi, vagy főiskolai tanár. Az olimpiakonok és a vendégek között lesz olyan is, aki hindu, vagy szingaléz nyelven beszél. És a tolmácsoknak köszönhetően mindegyikük érteni fogja az orosz szavakat, kifejezéseket.

Egyedül a delegációk gondos kiszolgálására négyezer tolmácsot alkalmaz a szervező bizottság. Az Inturiszt ezer, a Szovjet Rádió és Televízió ötszáz tolmácsot kap. De az olimpia valamennyi területén szükség lesz a tolmácsok munkájára.

A fordítók nagy részére speciális feladat vár az olimpián. A felkészülés már megkezdődött. Az olimpiai tolmácscsoportokat 360 órában készítik fel. A foglalkozásokat tapasztalt pedagógusok vezetik. Az előírt tanmenet sokszor az órák közben csiszolják, tökéletesítik és még inkább a követelményekhez igazítják. (BUDA-PRESS — APN)